

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук , професора,
проректора з навчально-виховної роботи

Рівненського державного гуманітарного університету

Войтовича Ігоря Станіславовича на дисертацію Вовкодава Андрія
Миколайовича «Організаційно-методичні засади післядипломної підготовки
військових лікарів в умовах змішаного навчання»
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження Вовкодава А.М. зумовлена сучасними викликами розвитку військово-медичної освіти України, пов'язаними з умовами воєнного стану, цифровою трансформацією освіти, реформуванням системи охорони здоров'я та необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових лікарів. За цих умов особливої ваги набуває пошук ефективних моделей організації післядипломної підготовки, які поєднують очне й дистанційне навчання та забезпечують формування професійних компетентностей без тривалого відриву фахівців від виконання службових обов'язків.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених цифровізації освіти та змішаному навчанню, питання комплексного організаційно-методичного забезпечення післядипломної підготовки саме військових лікарів залишаються недостатньо дослідженими. Запропоноване автором дослідження спрямоване на розв'язання цієї науково-практичної проблеми шляхом обґрунтування та експериментальної перевірки авторської моделі післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання.

Таким чином, тема дисертації є своєчасною, актуальною, має важливе теоретичне і практичне значення та відповідає сучасним потребам розвитку військово-медичної освіти і педагогічної науки.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконане відповідно до наукової теми «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (реєстраційний номер УкрІНТЕІ 0120U104637, дата реєстрації 30.10.2020 р.)

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи забезпечується чіткою логікою дослідження, відповідністю поставлених завдань визначеній меті, використанням комплексу взаємодоповнювальних теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження. Методологічний апарат роботи є достатнім для досягнення поставленої мети, а обрані методи адекватні предмету дослідження.

Позитивної оцінки заслуговує експериментальна перевірка запропонованої автором моделі, яка здійснювалася із залученням слухачів системи післядипломної військово-медичної освіти та експертів. Використання методів статистичної обробки результатів, зокрема t-критерію Стюдента, коефіцієнта узгодженості Kendall W та визначення величини ефекту Cohen's d, дозволило належним чином підтвердити достовірність отриманих результатів.

Обґрунтованість висновків підтверджується їх відповідністю результатам проведеного теоретичного аналізу та педагогічного експерименту, а практична цінність дослідження засвідчується впровадженням його результатів у діяльність закладів вищої медичної освіти.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у комплексному розв'язанні актуальної науково-практичної проблеми організації післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання. Автором запропоновано цілісне бачення організаційно-методичних засад такої підготовки, що поєднує авторську модель освітнього процесу, алгоритм її реалізації, цифрову освітню екосистему та педагогічну технологію SMARTКонспект.

Безперечний науковий інтерес становить обґрунтування структури авторської моделі післядипломної підготовки військових лікарів, визначення місця цифрової освітньої екосистеми та педагогічної технології SMARTКонспект у забезпеченні професійного розвитку слухачів, а також інтеграція сучасних підходів до використання цифрових технологій і штучного інтелекту в післядипломній медичній освіті.

Заслуговує на позитивну оцінку прагнення автора не лише адаптувати відомі педагогічні підходи до специфіки військово-медичної освіти, а й

запропонувати практичні механізми їх реалізації та експериментально підтвердити їх ефективність. У сукупності отримані результати розширюють наукові уявлення щодо організації змішаного навчання у системі післядипломної підготовки військових лікарів та мають значення для подальшого розвитку теорії і методики професійної освіти.

Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що розроблені автором організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу в закладах вищої та післядипломної медичної освіти. Запропоновані модель післядипломної підготовки, алгоритм організації змішаного навчання, цифрова освітня екосистема та педагогічна технологія SMARTКонспект мають прикладний характер і можуть бути інтегровані у систему безперервного професійного розвитку медичних працівників. Особливу практичну цінність становить педагогічна технологія SMARTКонспект як самостійний авторський результат, що має потенціал для використання не лише у військово-медичній освіті, а й в інших сферах післядипломної професійної освіти.

Практичне значення дисертаційного дослідження підтверджує впровадження його результатів в освітній процес Української військово-медичної академії, Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та ПЗВО «Дніпровський інститут медицини та громадського здоров'я», що свідчить про затребуваність і можливість широкого використання запропонованих автором науково-методичних розробок.

Оцінювання основного змісту дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура роботи є логічною, послідовною та повною мірою підпорядкована досягненню поставленої мети дослідження. Розділи взаємопов'язані між собою, а виклад матеріалу характеризується внутрішньою цілісністю та послідовністю.

У вступі дисертації автором належним чином обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито його теоретико-методологічні засади, охарактеризовано методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів,

наведено відомості про їх апробацію й упровадження. Структура вступу відповідає встановленим вимогам до дисертаційних досліджень, а його зміст забезпечує цілісне уявлення про логіку, концепцію та основні результати виконаної роботи.

У першому розділі «Теорія і практика післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» автором здійснено комплексний аналіз теоретичних засад і сучасного стану післядипломної підготовки військових лікарів. На основі опрацювання широкого кола вітчизняних і зарубіжних наукових джерел проаналізовано концептуальні підходи до організації професійної підготовки медичних працівників, особливості функціонування системи безперервного професійного розвитку, сучасні тенденції цифрової трансформації медичної освіти та можливості використання змішаного навчання у післядипломній освіті військових лікарів.

Позитивної оцінки заслуговує проведений автором аналіз нормативно-правового забезпечення післядипломної медичної освіти, узагальнення вітчизняного й міжнародного досвіду підготовки військово-медичних фахівців, а також систематизація сучасних цифрових технологій, платформ та інструментів штучного інтелекту, що можуть бути використані для підвищення ефективності освітнього процесу. Автор не обмежується описом існуючих підходів, а критично оцінює їх переваги та обмеження, визначаючи напрями подальшого вдосконалення організації післядипломної підготовки військових лікарів.

Важливим результатом першого розділу є виявлення низки суперечностей між сучасними вимогами до професійної підготовки військових лікарів і наявними організаційно-методичними підходами до її забезпечення, що дозволило автору обґрунтувати необхідність розроблення власних організаційно-методичних засад післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання та сформулювати теоретичне підґрунтя для подальших авторських розробок, представлених у наступних розділах дисертації.

У другому розділі «Організаційні та методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» представлено основні результати дисертаційного дослідження, які визначають його наукову новизну та практичну цінність. Автором розроблено й теоретично обґрунтовано організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів

в умовах змішаного навчання, побудовані на поєднанні компетентнісного, системного, андрагогічного, цифрового та практико-орієнтованого підходів.

На особливу увагу заслуговує запропонована автором модель післядипломної підготовки військових лікарів, яка охоплює цільовий, змістовий, організаційний, технологічний та результативний компоненти, а також забезпечує цілісність організації освітнього процесу в умовах змішаного навчання. Безперечною перевагою дослідження є розроблення алгоритму реалізації цієї моделі, що дозволяє забезпечити послідовність та системність її практичного впровадження.

Позитивної оцінки заслуговує авторський підхід до формування цифрової освітньої екосистеми післядипломної підготовки військових лікарів, яка інтегрує сучасні цифрові платформи, сервіси та інструменти штучного інтелекту в єдине освітнє середовище. Практичний інтерес становить також розроблена педагогічна технологія SMARTКонспект, яка спрямована на активізацію самостійної роботи слухачів, розвиток клінічного мислення та підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Загалом другий розділ характеризується логічністю побудови, належним рівнем наукового обґрунтування запропонованих положень та їх практичною спрямованістю. Саме в ньому найбільш повно розкрито авторську концепцію модернізації післядипломної підготовки військових лікарів, що становить основу наукової новизни дисертаційного дослідження.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» представлено організацію та результати педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності розроблених організаційно-методичних засад післядипломної підготовки військових лікарів. Автором детально описано етапи проведення експериментального дослідження, охарактеризовано його учасників, критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей, що забезпечує належний рівень методичного обґрунтування експериментальної роботи.

Позитивної оцінки заслуговує використання сучасного інструментарію статистичної обробки експериментальних даних, що дозволило автору об'єктивно підтвердити достовірність отриманих результатів і продемонструвати ефективність запропонованої моделі післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання.

Результати експериментальної перевірки переконливо засвідчують позитивний вплив упровадження авторських організаційно-методичних засад на підвищення рівня професійної підготовленості слухачів, розвиток їхніх фахових компетентностей та ефективність освітнього процесу загалом. Практичне впровадження результатів дослідження в діяльність закладів вищої медичної освіти підтверджує їх прикладну цінність і можливість використання для вдосконалення системи післядипломної підготовки військових лікарів.

Повнота викладу наукових положень. Основні результати дисертаційного дослідження достатньо повно висвітлено у 9 наукових публікаціях, з яких 5 у фахових виданнях України категорії «Б». Опубліковані праці відображають ключові етапи виконаного дослідження, його теоретичні засади, основні результати, наукову новизну та практичне значення. Результати дисертації пройшли належну апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, що сприяло їх науковому обговоренню та підтверджує їх актуальність і наукову цінність.

Кількість, зміст і рівень наукових публікацій відповідають встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а наведені в них результати повною мірою відображають основний зміст дисертаційної роботи.

Дотримання академічної доброчесності. Під час ознайомлення з дисертацією не виявлено ознак некоректних запозичень, академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження. Представлені в роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають ознаки самостійного авторського дослідження та відповідають вимогам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Після ознайомлення з дисертацією можу сказати, що вона загалом справляє позитивне враження: тема актуальна, структура логічна, автором запропоновано власну модель післядипломної підготовки військових лікарів, здійснено її експериментальну перевірку та наведено практичні результати впровадження.

Разом із тим, як офіційний опонент, я б рекомендував звернути увагу на такі дискусійні положення.

1. Недостатньо розкрито питання довгострокової ефективності запропонованої моделі. Експеримент демонструє позитивні результати після

завершення навчання, однак у роботі відсутній аналіз збереження сформованих компетентностей через певний час після завершення курсів та їх впливу на реальну професійну діяльність військових лікарів.

2. Недостатньо уваги приділено оцінюванню сформованості практичних клінічних компетентностей. Основний акцент зроблено на анкетуванні, експертному оцінюванні та статистичному аналізі результатів навчання. Водночас використання сучасних інструментів оцінювання практичної підготовки (наприклад, OSCE, симуляційних сценаріїв або стандартизованих клінічних кейсів) дозволило б більш об'єктивно підтвердити ефективність запропонованої моделі.

3. Автор проводить контент-аналіз Viber-комунікації навчальної групи, однак не пояснює, чому саме цей сервіс був обраний як базовий інструмент дослідження, а також не порівнює його можливості з іншими освітніми платформами або корпоративними месенджерами, що використовуються у військовій освіті.

4. У роботі достатньо широко описано цифрову освітню екосистему, однак окремі її компоненти наведені переважно концептуально. Було б доцільно представити повну функціональну архітектуру із зазначенням взаємозв'язків між усіма цифровими сервісами.

5. Потребує уточнення поняття "алгоритмізація клінічного мислення". Термін неодноразово використовується протягом роботи, однак не має окремого авторського визначення. Було б доцільно конкретизувати, які саме компоненти клінічного мислення підлягають алгоритмізації та які залишаються сферою професійного судження лікаря.

6. Варто було більш детально показати взаємозв'язок між запропонованою моделлю та системою безперервного професійного розвитку. Практична значущість роботи стосується системи БПР, однак механізм інтеграції результатів дослідження у чинну систему нарахування балів безперервного професійного розвитку медичних працівників висвітлено лише побіжно.

7. У тексті зустрічається певне дублювання окремих положень. Так, окремі тези щодо актуальності цифровізації, переваг змішаного навчання та необхідності формування професійних компетентностей повторюються у вступі, першому розділі та висновках до розділів. Скорочення таких повторів зробило б виклад більш компактним.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Вовкодава Андрія Миколайовича «Організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики військової освіти. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), а її автор Вовкодав Андрій Миколайович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з навчально-виховної роботи
Рівненського державного
гуманітарного університету

Ігор ВОЙТОВИЧ